

TÖRZSI KONFLIKTUSOK A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK MIATT SZUDÁN ÉS DÉL-SZUDÁN HATÁRÁN: AZ ABYEI TERÜLET ÜGYE*

Bevezetés

A 2005-ös átfogó szudáni békeszerződés (CPA) több mint két évtizeden át, a szudáni kormány és a Szudáni Népi Felszabadítási Mozgalom/Hadsereg (Sudan People's Liberation Movement/Army, SPLM/A) közötti polgárháború tetőpontja volt. Dél-Szudán 2011. július 9-én nyilvánította ki Szudántól való függetlenségét, ennek ellenére azonban a határok, az erőforrások és a rendezetlen területek, mint az erőforrásokban gazdag Abyei, feletti viták továbbra is megrontják a két ország közötti viszonyt. Az Abyei területet jelenleg a *Ngok Dinka* közösség lakja, egy főként mezőgazdasággal foglalkozó keresztény etnikai csoport, akinek ősei Dél-Szudánból származnak. A területet időszakosan a *Humr Misseriya* állattenyésztők is használják, akik a Szudánban élő nagyszámú arab-muszlim *Al Baggara*¹ népcsoporthoz tartoznak. A *Humr Misseriya* és a *Ngok Dinka* csoport évszázadokon át együtt éltek Abyei területén; a nomád *Misseriya* törzs az év egy részét itt tölti, hogy szarvasmarháit legeltesse és vízhez is hozzájussanak. A két csoport kapcsolata azonban Szudán gyarmatosítás utáni függetlenségét követően rendkívül feszültté és konfliktusossá vált, mivel a *Humr Misseriya* csoporthoz tartozókat nagy számban sorozták be kormányhű milíciákba, és több *Ngok Dinka* pedig a dél-szudáni felkelő mozgalmak tagjává vált.

Emellett az Abyei terület megtestesíti a békeszerződés által említett legfontosabb kérdések és követelmények többségét. Szudán és Dél-Szudán kormányai között a megoldatlan helyzet, az abyei-i jegyzőkönyv megvalósításának hiánya negatívan befolyásolja mindkét ország békéjének tartósságát, illetve újabb konfliktusok kirobbanásával is fenyeget, annak ellenére, hogy a 2011 januárjában megtartott sikeres népszavazás érvényesítette Dél-Szudán elszakadását.

* A kéziratot a szerző 2019. júniusában zárta le. (A szerk.)

¹ GEBREKIDAN, Getachew Zeru: Conflict Mapping and Conflict Resolution Strategy: The North and South Sudan Conflict on Abyei, *Journal of International Business and Leadership*, Vol. 1, No. 1, 2012, 24–47. p.

Fogalmi kérdések

Néhány kutató és politikai döntéshozó szerint a természeti erőforrások léte a konfliktusok folytatását, illetve kiterjedését hozhatja magával, azonban nemcsak ez az ellenségeskedés egyetlen kiváltó oka.² Porto érvelése szerint a fegyveres konfliktusok valószínűségét, folytatását és negatív hatását valószínűsíthetően a természeti erőforrások, ásványok, olaj, fa, legelők és mezőgazdasági termőföldek befolyásolják, melyek az erőszakos konfliktusok megjelenésének alapvető tényezői.³ Le Billon szintén kifejtette, hogy az erőforrások különleges történelmi, földrajzi és társadalmi jellemzőkkel rendelkeznek, melyek formálják a konfliktusokat és az erőszak mintázatait. Az olaj és a gyémánt megléte és diszkurzív felépítése, például, egyértelmű társadalmi gyakorlatokat, érdekeket és esetleges konfliktusokat hordoz, melyek a terület ellenőrzésével, kizsákmányolásával, a piacosítással és a fogyasztással hozhatók összefüggésbe. E tekintetben, a stratégiai jelentőségű külföldi és hazai gazdasági és politikai vonatkozásokkal összhangban, az erőforrásokhoz való hozzáférés és kizsákmányolás rendkívül vitatott üggyé válhat, és a területhez való kötődésük több területi érdekeltiséget idézhet elő, mint sok egyéb gazdasági szektorban. Sok esetben ez történt egyes túlzott mértékben erőforrásfüggő és konfliktusok által jellemezhető fejlődő országban. Emellett a történelmi és politikai felépítés, az intézmények, a vezetők személyisége, valamint a fegyverekhez való hozzáférés legalább olyan mértékben befolyásolják ezeket a konfliktusokat és erőszakos fokozódásukat, mint a természeti erőforrások politikai gazdaságban betöltött szerepe, azonban a természet megszerzése és kizsákmányolása a hatalom és konfliktusok forrását mutatja, melyek nem hagyhatók figyelmen kívül.⁴

Morelli szerint, amikor egy helyi etnikai csoport jelenléte és a területén található természeti erőforrásokban való gazdagság – mely más etnikai csoportok területére nem jellemző – található, akkor nagy az erőszakos konfliktus valószínűsége.⁵ Ezzel ellentétben, amikor egy terület nem rendelkezik természeti erőforrásokkal vagy ezek az erőforrások a környező területeken egyenlően oszlanak el, akkor jellemzően kevés az ösztönző a konfliktus megjelenésére. Más szóval, nehezebb fenntartani a békét abban az esetben, amikor egy bizonyos terület természeti erőforrásai rendkívül értékesek (például

² HERBST, Jeffrey: Economic Incentives, Natural Resources and Conflict in Africa, *Journal of Africa Economics*, 3, 2000, 270–294. p.

³ PORTO, J. G.: Contemporary Conflict Analysis in Perspective, In: LIND, Jeremy – STURMAN, Kathryn (eds.): *Scarcity and Surfeit: the Ecology of Africa's Conflicts*, Institute for Security Studies, Pretoria, 2002, 1–50. p.

⁴ LE BILLON, Philippe: *The Geopolitical economy of resource wars*, Routledge, London, 2007.

⁵ MORELLI, Massimo – ROHNER, Dominic: Natural Resource Distribution and Multiple Forms of Civil War, *Households in Conflict Network (HICN) Working Paper 80*, The Institute of Development Studies, University of Sussex, Falmer, Brighton, August 2010.

gyémánt, olaj és kakaó). Ezt az elméletet támasztja alá Le Billon, aki kifejtette, hogy azzal a széles körben elfogadott nézettel szemben, hogy a bőséges erőforrások előmozdítják a gazdasági növekedést és így pozitívan hatnak a politikai stabilitásra, a legtöbb gyakorlati bizonyíték arra utal, hogy az alapvető nyersanyagok exportjától függő országokban nagyobb a politikai bizonytalanság és a fegyveres konfliktusok kockázata.⁶ Azonban a természetben fellelhető erőforrások megléte önmagában nem jelzi előre a konfliktust, inkább az erőforrás elérése utáni vágy, illetve az emberi szükségletek és a politikai gazdaságot formáló gyakorlatok adhatnak okot konfliktusra.

A politikai ökológia megközelítése alapján két nézet foglalkozik a konfliktusok okával, melyek az erőforrások szűkösségeként (megújuló energiaforrások) és az erőforrásokban való bővülésként (nem megújuló energiaforrások) ismertek. A szűkös erőforrások miatti háborúk feltételezésének támogatói szerint az emberek vagy a nemzetek egymással harcolnak annak érdekében, hogy biztosítsák a túlélésükhöz szükséges erőforrásokhoz való hozzáférést: minél szűkösebb az erőforrás, annál komolyabb a harc. Másrészt a bőséges erőforrások miatti háborúk mellett érvelők hangsúlyozzák, hogy az elsődleges alapanyagok könnyen és nagymértékben adóztathatóak, így mindkét egymással ellentétben álló fél számára előnyösek. Tehát a bőséges erőforrásokhoz való hozzáférés mutatja az állam vagy a terület feletti ellenőrzés értékét, így növelve a fegyveres konfliktus kockázatát. A természeti adottságokkal való ellátottság alacsony foka azonban nem hozható összefüggésbe a fegyveres konfliktus kockázatával; míg a bőséges megújuló energiaforrások szegény államokban, és a nem megújuló energiaforrások bármely államban való jelenléte növeli a fegyveres konfliktusok valószínűségét.⁷

Az Abyei konfliktus dinamikája

Az átfogó szudáni békeszerződést a szudáni kormány és a Szudáni Népi Felszabadítási Mozgalom/Hadsereg (Sudan People's Liberation Movement/Army, SPLM/A) írta alá 2005. január 9-én Nairobiban. A békeszerződés, többek között, létrehozta az Abyei konfliktus rendezéséről szóló jegyzőkönyvet, melyet 2004. május 26-án írtak alá Naivashában, Kenyában.⁸

Az abyei-i jegyzőkönyv Abyeit a kilenc *Ngok Dinka* törzsfőnökség területeként határozta meg, mely közigazgatási és biztonsági okok miatt 1905-ben Bahr el Ghazaltól Kordofánhoz került az angol-egyiptomi kondomínium

⁶ LE BILLON, Philippe: *The political ecology of war: natural resources and armed conflicts*, Pergamon, Oxford, 2001.

⁷ *Uo.*, 564. p.

⁸ Átfogó szudáni békeszerződés (n.d.) a Szudáni Köztársaság kormánya és a Szudáni Népi Felszabadítási Mozgalom/Hadsereg között.

idején.⁹ A gyarmati igazgatás, a rabszolgafelhajtás kezelése¹⁰ érdekében átalakította a területet, és az áldozatokat és az elkövetőket azonos területi igazgatás alá helyezte.¹¹ Azonban az átalakításra az Abyei területén élő, főként *Ngok Dinka* népességgel történő egyeztetés nélkül került sor.¹²

Az abyei-i jegyzőkönyv megerősíti, hogy a *Humr Misseriya* és más nomád népek megőrizhetik Abyei területén a szarvasmarha legeltetéshez (megújuló energiaforrás) és a szabad mozgáshoz való hagyományos jogait.¹³ Továbbá kimondja, hogy az átmeneti időszakban Abyei különleges közigazgatási státuszt kapna (a helyi végrehajtó tanács vezetésével, melyet Abyei lakosai választanak meg), továbbá arról is rendelkezik, hogy az abyei-i terület nettó kőolaj bevételeit (megújuló) az átmeneti időszakban hat fél között kell elosztani.¹⁴

A jegyzőkönyv kimondja, hogy Abyei lakosai, a dél-szudáni népszavazással egyidejűleg külön szavazáson döntenek arról, hogy Abyei Dél-Kordofán része marad vagy csatlakozik a dél-szudáni Bahr el Ghazal államhoz.¹⁵ Az effajta döntéshozatal nem számít újnak az Abyei lakosok számára. 1972-ben az Addisz-Ababa-i Egyezmény aláírásával véget ért az első észak-dél-szudáni háború. Az egyezmény Abyei területén jogot biztosított a *Ngok Dinka* csoport számára, hogy népszavazást tartsanak arról, az északi résznél kívánnak-e maradni vagy az újonnan létrehozott dél-szudáni régióba integrálódni.¹⁶ Ez idő alatt Abyei az elnök hivatala alá rendelve különleges közigazgatási státuszt kapott. Ez utóbbi, a szudáni kormány, azonban az erőforrásokra és politikai okokra hivatkozva egyoldalúan érvénytelenítette az Addisz-Ababa-i Egyez-

⁹ Abyei Jegyzőkönyv az Abyei konfliktus rendezéséről: Átfogó szudáni békeszerződés a Szudáni Köztársaság kormánya és a Szudáni Népi Felszabadítási Mozgalom/Hadsereg között, Nairobi, Kenya, 2005. január 9., 4. fejezet.

¹⁰ A *Humr Misseriya* néhány csoportja a *Ngok Dinka* tagjait rabszolgaként zsákmányolta ki; és ez arra készítette az angliai-egyiptomi kondomínium kormányát, hogy a *Ngok Dinka* csoport területét Bahr el Ghazaltól a kordofáni tartományhoz csatolják 1905-ben (CRAZE, Joshua: *Creating Facts on the Ground: Conflict Dynamics in Abyei*, Graduate Institute of International and Development Studies, Geneva, 2011). Hasonlóképpen a *Humr Misseriya* törzs is szenvedett a *Ngok Dinka* marhatolvajoktól (SANSULOTTE-GREENIDGE, K.: *Abyei: From a Shared Past to a Contested Future*, ACCORD, Durban, May 2011).

¹¹ THOMAS-JENSEN, Colin – FICK, Maggie: *Abyei: Sudan's Next Test*, The Enough Project, July 2009, <<http://www.enoughproject.org>> (letöltve: 2019. 06. 11.).

¹² SANSULOTTE-GREENIDGE: *i.m.*

¹³ *Abyei Jegyzőkönyv...*, 4. fejezet.

¹⁴ A nemzeti kormánynak 50%; a dél-szudáni kormánynak 42%; Bahr el Ghazal régiónak 2%; Nyugat-Kordofánnak 2%; a helyi *Ngok Dinka* csoportnak 2%; és a helyi *Misseriya* csoport tagjainak 2%. L. az *Abyei Jegyzőkönyvet*: <http://www.usip.org/files/file/resources/collections/peace_agreements/abyei_05262004.pdf> (letöltve 2019. június 11.).

¹⁵ ENSZ Szudáni Missziója/UNMIS: *Principles of Agreement on Abyei In General: Abyei Protocol, fact sheet*. 2009. UNMIS: <<https://unmis.unmissions.org/>> (letöltve: 2019. 06. 11.).

¹⁶ Addisz-Ababa-i Egyezmény a dél-szudáni kérdésről, 1972.

ményt, beleértve az abyei-i népszavazásról szóló kitétel, ami előkészítette a déli részen a terepet egy újabb háború megindulásához.¹⁷

Abyei földrajzi határainak meghatározásához, körülhatárolásához létrejött az Abyei Határbizottság (Abyei Boundaries Commission, ABC), ami láthatóvá tenné az abyei-i erőforrások elhelyezkedését is. Emellett az Abyei biztonsági megállapodás kimondta a biztonsági erők összevonását a kormány, az SPLA és az UNMIS részéről.¹⁸

A megállapodást illetően az ABC jelentést 2005. július 14-én nyújtották be az elnökség részére, mely Abyei határát 87 km-re északra Abyei városig húzta meg, beleértve három olajmezőt is (Heglig, Diffra és Bamboo). A nemrég még a *Ngok Dinka* csoport által lakott falvak, illetve azok a területek, ahonnan a *Humr Misseriya* megszállása miatt menekülniük kellett, megosztott jogokkal bíró övezetbe kerültek.¹⁹ A jelentést megjelenésekor, különböző okokra hivatkozva, azonnal elutasította mind a kormány, mind a *Humr Misseriya* csoport.

A kormány ellenvetése abból fakadt, hogy az ABC jelentés a Heglig, Diffra és Bamboo olajmezőket az Abyei területen belül helyezte el. Másrészt, a *Humr Misseriya* azért utasította el az ABC jelentést, mivel megelőzően nem került sor velük megfelelő konzultációra, illetve az attól való félelem miatt, hogy örökre elveszítik az abyei-i megújuló energiaforrásokat.²⁰ Ezzel ellentétben Dél-Szudán kormánya és a *Ngok Dinka* csoport igazságosnak ítélték az ABC döntését, melyet véleményük szerint az aláíró feleknek el kellene fogadniuk és végre kellene hajtaniuk.²¹

Miután az ABC jelentést a kormány és a *Humr Misseriya* törzs is elutasította az Abyei terület ügye vált az SPLA, oldalukon a *Ngok Dinka* csoporttal, illetve a Szudáni Fegyveres Erők (SAF) és a *Humr Misseriya* milícia közötti közvetlen összetűzések oka. A vita miatti erőszak 2008 májusában robbant ki, ami Abyei

¹⁷ Eltekintve a *Humr Misseriya* csoport általi nyomástól az Egyezmény érvénytelenítése közvetlenül kapcsolódik az olaj felfedezéséhez Abyei területén belül és kívül 1979-ben. Ekkor a *Humr Misseriya* milíciákat a kormány Abyei északi területén a *Ngok Dinka* lakosok eltávolítására és az olajkészletek kiaknázásának előkészítésére használta. Továbbá az olajmezők esetleges gerillatámadással szembeni biztosítása mellett a szudáni kormány a Misseriya milíciákat nemzeti politikájának megvalósítására, a szudáni arabizációra is használta. (Concordis International: *More than a line: Sudan's North-South Border*. United States Institute of Peace. 2010. és CRAZE: *i.m.*) Az Addisz-Ababa-i Egyezmény népszavazásról szóló kitétele megvalósításának elmulasztása és a szudáni kormány *Humr Misseriya* számára biztosított rendkívüli támogatása meghatározó tényezők voltak abban, hogy a *Ngok Dinka* csoport néhány tagja megalapította az „Anyanya 2” gerillacsoportot, valamint részt vettek az SPLA létrehozásában 1983-ban.

¹⁸ Abyei Jegyzőkönyv... 4. fejezet.

¹⁹ SANSULOTTE-GREENIDGE: *i.m.*

²⁰ CRAZE: *i.m.*

²¹ MUNA, Abdalla A.: *Situation Report: Abyei Natural Resources Conflict*, Institute for Security Studies, Pretoria, 2010.

város lerombolásához és több mint 60 ezer lakos kitelepítéséhez vezetett.²² Az effajta összecsapások főként Szudán függetlenné válása után váltak gyakori-
vá, amikor is az első szudáni polgárháború (1955–1972) mély megosztottságot
okozott a *Humr Misseriya* és a *Ngok Dinka* törzsek között, mivel a *Humr Misse-
riya* törzs tagjait egyre nagyobb számban sorozták be a kormányhú milíciák-
hoz, a *Ngok Dinka* törzs tagjai pedig csatlakoztak honfitársaikhoz az Anyanya
nevű, első lázadó mozgalomhoz. 1965-ben ez a megosztottság súlyosbodott,
amikor 72 *Ngok Dinka* civil lakost élve elégettek Babanuszában.²³ Egy évvel a
babanuszai mézszárlás után a *Humr Misseriya* első ízben követelte kizárólagos
törzsi területeként az Abyei Ngol folyóig terjedő részét,²⁴ és néhányan állandó
jelleggel ott kezdtek el letelepedni.²⁵

A 2008 júniusában történt erőszakot követően a két Szudán a válság ke-
zelése végett elkészítette az Abyei területtel kapcsolatos ütemtervet. A do-
kumentum alapján a két konfliktusban álló fél megegyezett abban, hogy az
ügyet a hágai Állandó Választottbíróóság (PCA) elé terjesztik, amely végleges
és kötelező érvényű döntést hozhat majd. A PCA határozatában egyedül a
szudáni és dél-szudáni kormány vett részt hivatalos félként, míg a *Humr Mis-
seriya* törzset az eljárásban nem képviselték magas szinten.²⁶

A megegyezés alapján a PCA az ügyben 2009-ben hozta meg a végső dön-
tést, mely lecsökkentette az ABC (Határbizottság) jelentésében szereplő terüle-
tet. Ez alapján csupán egy, a Diffra olajmező²⁷ maradt Abyei területén, míg a
másik kettő (Heglig és Bamboo) Dél-Kordofánhoz (azaz Szudánhoz) került.²⁸

Az ABC jelentéshez hasonlóan, a PCA döntése a *Humr Misseriya* csoport
számára biztosította Abyei területén a szarvasmarhák legeltetéséhez való jo-
got. Azonban a szudáni kormány és a *Humr Misseriya* törzs elutasította a PCA
döntését és kimondta, hogy megakadályozza a határvonal fizikai kijelölését,
hacsak a törzs tagjai nem vehetnek részt a népszavazáson.²⁹ Ezzel ellentétben
a dél-szudáni kormány és a *Ngok Dinka* törzs támogatták a PCA döntését és
elutasították a *Humr Misseriya* népszavazáson való részvételének ötletét.

²² SANSULOTTE-GREENIDGE: *i.m.*

²³ DENG, Francis M.: *War of Visions: Conflict and Identities in the Sudan*, Brookings, Wa-
shington D.C., 1995.

²⁴ CRAZE: *i.m.*

²⁵ *More than a line...*

²⁶ Small Arms Survey: *The Crisis in Abyei*, Human Security Baseline Assessment (HSBA),
Geneva, 2013. március 1.

²⁷ A PCA 2009-es döntése óta Diffra az egyetlen olajmező Abyeiben. L.: Sanders Angelia
Sudan and South Sudan's Oil Industries: Growing Political Tensions. <[https://www.cimicweb.org/cmo/medbasin/Holder/Documents/r016%20CFC%20Monthly%20Thematic%20Report%20\(17-May-12\).pdf](https://www.cimicweb.org/cmo/medbasin/Holder/Documents/r016%20CFC%20Monthly%20Thematic%20Report%20(17-May-12).pdf)> (letöltve: 2019. 06. 11.).

²⁸ BELLONI, Roberto: The Birth of South Sudan and the Challenges of Statebuilding, *Ethno-
politics*, 10, 2011, 411–429. p.

²⁹ *More than a line...*

A PCA döntésétől függetlenül a SAF és a *Humr Misseriya* milícia 2011 májusában megszállták Abyeit, ami több mint 110 ezer polgár Warrapba, Észak-Bahr el Ghazalba és Unity államba történő kitelepítésével járt. A megszállás során több mint 1500-an haltak meg, főként 2011 februárja és júniusa között.³⁰

A megszállásra Dél-Szudán kormánya nem válaszolt katonailag, főként mivel figyelmük Dél-Szudán függetlenségének 2011. július 9-i hivatalos ki nyilvánítása felé fordult. A megszállás után egy hónappal, 2011. június 20-án, a szudáni és dél-szudáni kormányok egyezményt írtak alá Addisz-Abeában, mely mindkét felet a katonai erők teljes körű kivonására és a helyi igazgatás visszaállítására szólította fel. Az egyezmény alátámasztásaként az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2011. június 27-én elfogadta az 1990. számú határozatot és létrehozta az ENSZ Abyei Ideiglenes Biztonsági Haderejét (UNISFA),³¹ ezáltal 4200 etióp ENSZ békefenntartót telepítve Abyei területére, miután a két Szudán vezetői, az Afrikai Unió közvetítésével, aláírták az Addisz-Abeba-i Egyezményt.³² Az UNISFA jelenleg az egyetlen szerv, mely Abyei biztonságának megteremtéséért felel, illetve figyelemmel kíséri a SAF és SPLA katonai erőinek teljes körű kivonását annak érdekében, hogy a *Ngok Dinka* törzs viszatérhessen saját területére.³³

A korábbi dél-afrikai elnök, Thabo Mbeki által elnökölt Afrikai Unió magas szintű végrehajtó testülete (AUHIP) közvetített Abyei, illetve egyéb, a népszavazást követően felmerülő ügyekben. Ennek során több kompromisszum-javaslatot terjesztettek elő az abyei konfliktus rendezése érdekében.³⁴ 2012. szeptember 21-én az AUHIP javaslatot nyújtott be Abyei végleges státuszának a megoldását célzó mechanizmusokról. A dokumentum javaslata az volt, hogy 2013 októberében az Abyei-i népszavazáson a *Ngok Dinka* közösséghez tartozók, illetve az Abyei területén élő „egyéb szudáni lakosok” vegyenek részt. Azonban a CPA-val ellentétben, a javaslat e lakosokat úgy jellemzi, mint akik „Abyei területén állandó lakóhellyel rendelkeznek”. Emellett azt is indítványozza, hogy a népszavazási bizottságba két képviselő kerüljön be a két államból, illetve az Afrikai Unió által kinevezett elnök. Továbbá az abyei-i népszavazást elősegítő testület (Abyei Referendum Facilitation Panel, ARFP) felállítását vetette fel, mely három „nemzetközi szintű személyből” állna, akik a népszavazási bizottságban felmerülő nézeteltérések esetén közvetítői és tanácsadói szerepet töltenének be.³⁵

³⁰ ENSZ Szudáni Missziója/UNMIS: *Feeling Conflict in Abyei, June 2011*, UNMIS, <<https://unmis.unmissions.org/sites/default/files/insudan-june-2011-eng-web.pdf>> (letöltve: 2012. 04. 05.).

³¹ *The Crisis in Abyei...*

³² Sudan: Ethiopian Peace Force to Abyei Begins Operation Next Week, *Sudan Tribune*, 22 July 2011, <<http://allafrica.com/stories/201107230002.html>> (letöltve: 2019. 06. 11.).

³³ L.: *Report of the Secretary-General on the situation in Abyei*, UN Security Council, 3 April 2018, illetve *The Crisis in Abyei...*

³⁴ CRAZE: *i.m.*

³⁵ *The Crisis in Abyei...*

A népszavazás eredményétől függetlenül a javaslat a *Humr Misseriya* törzs számára biztosítja a költözéshez való jogot és létrehozza a Közös Gazdasági Fejlesztési Övezetet (Common Economic Development Zone, CEDZ) a két Szudán ellentétben álló felei közötti konfliktus megoldása érdekében.³⁶ Ezt követően, 2012. október 24-én az Afrikai Unió Béke és Biztonsági Tanácsa elfogadta az AUHIP javaslatát „a vita igazságos, méltányos és megvalósítható megoldásaként” értékelve azt, majd a két államot a tárgyalások további, hat héten át tartó folytatására kérte fel a javaslat alapján.³⁷ Az előrelépés azonban nem volt olyan jelentős, hogy a potenciális Abyei olajmező Dél-Szudánhoz kerüljön.

A legfőbb kihívások

Habár a konfliktusban álló felek és egyéb érdekelttek tettek különféle erőfeszítéseket, az Abyeire és környezetére jellemző sokrétű kihívások jelentősen megnehezítik a helyzet javítását és a fenntartható megoldások megtalálását. A tanulmány következő része az abyei-i válság néhány fő kihívását elemzi.

Az állam és a társadalom viszonya

A szudáni kormány és a *Humr Misseriya* törzs viszonya az egyik legdinamikusabb politikai játszma Szudánban. Néhány példát említve, a *Humr Misseriya* törzs a második szudáni polgárháború alatt úgy érezte, hogy az Omar Al-Bashir vezette NCP (Nemzeti Kongresszus Párt – National Congress Party) kormány, akik mellett harcoltak, elárulta őket. A *Humr Misseriya* csoport tagjainak többsége úgy vélekedett, hogy a háború befejezésével életükben semmilyen látható változás nem következett be.³⁸

Sőt, azt gondolták, hogy a CPA érdekeikkel ellentétben született meg, és mind politikailag, mind gazdaságilag hátrányos, marginalizált helyzetben vannak. Ennek eredményeképpen több elégedetlen egykori harcos szövetséget kötött a Szabadság és Egyenlőség Mozgalommal (Justice and Equality Movement, JEM) a jelenlegi hatalommal szemben.³⁹ E sértettség csökkentése

³⁶ *Uo.*, 8. p. További információért L.: <<http://www.enoughproject.org>> (letöltve: 2019. 01. 17.).

³⁷ RENDÓN, Renata – HSIAO, Aamndo: *Resolving the Abyei Crisis*, Enough Project, Washington DC, 17 January 2013, <https://enoughproject.org/files/Abyei_Report.pdf> (letöltve: 2019. 06. 17.).

³⁸ Abyei: Predicting the future, *Sudan Tribune*, 9 May 2011, <<http://www.sudantribune.com/Abyei-Predicting-the-future,38887>> (letöltve: 2011. 09. 23.).

³⁹ A CPA elindítása óta a JEM növekvő aktivitással toborozott embereket a *Humr Misseriya* törzsből. A csoport tagjai közül néhányan a mozgalom vezető pozícióit töltik be, például az a *Humr Misseriya* férfi, aki a JEM delegációját vezette a dohai béketárgyalások során 2010 februárjában (vö.: CRAZE: *i.m.*).

érdekében a szudáni kormány kidolgozott egy tervet, mely alapján a *Humr Misseriya* törzs egyéb csoportjainak bevonásával biztosította az ellenőrzést Dél-Kordofán és a Kék-Nílus államok felett.

Emellett a szudáni kormány, illetve a hatalmon lévő Nemzeti Kongresszus Párt számára a *Misseriya* törzs lojalitásának megőrzése a *Misseriya* választókerület jelentősége miatt is előnyös. Így a szudáni kormány bármely olyan lépése, mely a PCA általi határok elismerésére és végrehajtására irányul ellenséges viszonyt hozna létre a *Humr Misseriya* csoporttal. Más szóval, a szudáni kormány fél attól, hogy amennyiben engedményeket tesz Abyei politikai jövőjét illetően, akkor elveszíti a csoport támogatását, mivel a *Humr Misseriya* úgy érezné, hogy a legeltetéshez szükséges forrásai veszélybe kerülnek. 1988 és 1989 között Al-Bashir elnököt Mugladban felelős parancsnokká nevezték ki, dandártábornoki rangban, így maga vezette a *Humr Misseriya* milíciákat az SPLA és szövetségesei elleni támadásokban. Miután Bashir 1989-ben egy puccsal hatalomra jutott, előterjesztette a Népi Védelmi Erőkről szóló törvényt.⁴⁰ Ettől kezdte Al-Bashir elnök és pártja a *Humr Misseriya* csoport felé azt közvetítette, hogy Abyei hozzájuk tartozik.⁴¹ E tekintetben a szudáni kormány bátorította a *Humr Misseriya* csoportot, hogy Abyeit a szarvasmarha-legeltetés és egyéb fejlesztési projektek megvalósításakor *saját* területüként kezeljék. Ebben az összefüggésben a folyamatot, mely semmissé tenné azt, hogy Abyei a *saját* területük legyen, a törzsi csoport újabb hűtlenségként értelmezné.⁴²

Ehhez hasonlóan az SPLA és a *Ngok Dinka* csoport közötti erős történelmi kötődés miatt valószínűtlen, hogy a dél-szudáni kormány érdektelenül viszonyuljon Abyei ügyéhez. Ez azon fő okok egyike, ami miatt a dél-szudáni kormány nem egyezik bele a válság semmiféle olyan „megoldásába”, ami által Abyei és erőforrásai a szudáni Dél-Kordofán tulajdonában maradnak. Ezért a dél-szudáni kormány, belső és külső érdekelt felek segítségével, gyakran tett erőfeszítéseket arra, hogy Abyei Dél-Szudánhoz történő visszatérését biztosítsa.

Népszavazás és letelepedési viszályok

A fő konfliktus a két szudáni kormány között, ami miatt végső soron meghiúsult a népszavazás Abyei jövőbeli helyzetét illetően, magában foglalja határvonalának kijelölését és a területen élő szavazók jogosultsági feltételeinek meghatározását.

⁴⁰ A jelenlegi szudáni kormány alatt a *Humr Misseriya* milíciákat és egyéb hasonló csoportokat 1989-ben formálisan egyesítették a Népi Védelmi Erőkkel (Popular Defense Forces, PDF), mely jogi személyiségként, de facto a nemzeti hadsereg tartalékeként szolgált. Ez tovább polarizálta a *Ngok Dinka* és *Humr Misseriya* csoportok közötti vitát, mivel a kormány a *Ngok Dinka* csoport földjét a *Humr Misseriya* és egyéb csoportok számára osztotta el (International Crisis Group, 20003. június 25.).

⁴¹ CRAZE: *i.m.*

⁴² Abyei: Predicting the future...

A fentiek alapján, az Abyei népszavazáson való részvétel Abyei lakosai számára biztosított. Azonban nem született megegyezés arról, valójában ki számít lakosnak Abyei területén. Az Abyei népszavazásról szóló, 2009 decemberében megalkotott törvény alapján nem sikerült létrehozni az Abyei Népszavazási Bizottságot (Abyei Referendum Commission, ARC), mely meghatározná a lakóhellyel kapcsolatos feltételeket, mivel a Bizottság összetételét illetően nézeteltérések merültek fel.

A szudáni kormány érvelése szerint az Abyei területével kapcsolatos népszavazás nem valósulhat meg a *Humr Misseriya* csoport részvétele nélkül.⁴³ Ehhez hasonlóan a *Humr Misseriya* törzs is követeli, hogy részt vehessen a népszavazáson nemcsak amiatt, mivel egyenlő mértékben illeti meg őket a természetes vízkészletekhez és legelőkhöz való hozzáférés, de szintén joguk van az élethez, a saját tulajdonhoz, illetve ahhoz, hogy befektessenek Abyei területén és környezetében, melyen a *Ngok Dinka* csoporttal együtt több mint 30 évtizede közösen laknak.⁴⁴

Annak ellenére, hogy általánosságban csupán kb. 25 ezer *Humr Misseriya* nomád töltött 6-7 hónapot évente Abyei területén a legeltetés miatt, a szudáni kormány követelése az, hogy legalább 400 ezer misseriya számára engedélyezzék a szavazáshoz való jogot. Az indok emögött az, hogy abban az esetben, ha a 400 ezer misseriya számára engedélyezik a szavazáson való részvételt, számuk jócskán meghaladja majd a kb. 70 ezres *Ngok Dinka* törzs létszámát, így biztosítva a terület megszerzését Szudán részére.⁴⁵ Erre válaszként a dél-szudáni kormány tisztviselői arra hivatkoznak, hogy a *Humr Misseriya* törzsi csoport állandó lakóhelyének történelmileg Dél-Kordofán számít, és két helyen egyidejűleg nem rendelkezhetnek állandó lakóhellyel. Az említett nézetkülönbségből következtethetünk arra, hogy a CPA részéről logikailag következtelen volt az, hogy a *Humr Misseriya* csoport legeltetéshez való jogát Abyei területén biztosítsa abban az esetben, ha ott ők nem számítanak állandó lakosoknak. A szudáni kormány a *Humr Misseriya* csoport számára biztosítandó szavazati jogokkal kapcsolatos követelése szintén összeegyeztethetetlen a dél-szudáni népszavazás gyakorlatával, mely során az időszakos migránsok eddig nem rendelkeztek szavazati joggal. Továbbá a dél-szudáni kormány és a *Ngok Dinka* törzs amiatt is elutasította ezt, mivel megalapozott félelmük, hogy abban az esetben, ha a *Humr Misseriya* csoport szavazati jogot kap, a szudáni kormány továbbra is erőteljesen folytatja majd a terület északi

⁴³ JOHNSON, Douglas H.: The Road Back from Abyei, 14 January 2011, <http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/4232~v~The_Road_Back_from_Abyei.pdf> (letöltve: 2018. 09. 11.).

⁴⁴ SAEED, A.: Abyei area at the crossroads: An enterprise of unity, an eyeball of disunity?, In: ATI, Hassan Abdel – TAYEB, Galal el Din (eds.): *Peace in Sudan: so near ... so far? Proceedings of the National Civic Forum Dialogue Sessions 2007–2008*, National Civic Forum and EDGE for consultancy and research, Khartoum, 2009, 104. p.

⁴⁵ SANSULOTTE-GREENIDGE: *i.m.*

részének elárasztását a kormányhú *Humr Misseriya* csoportokkal annak érdekében, hogy népszavazást e csoport javára fordítsa.⁴⁶

Amint attól a dél-szudáni kormány és a *Ngok Dinka* csoport tartott, a *Misseriya* törzs vezetői kimondták, hogy nem engedik a terület Bahr el Ghazalhoz való visszacsatolását, és a továbbiakban is megakadályozzák a határ kijelölését, illetve növelik a betelepülők számát a térségben. Abyeiben az SPLM szóvivője komoly aggodalommal állapította meg, hogy Abyein kívülről 2000 népi védelmi haderőt (PDF) mozgósítottak annak érdekében, hogy a terület északi részén elősegítse a *Misseriya* csoport további letelepedését.⁴⁷ Ezt követően arról számoltak be, hogy a szudáni kormány a *Humr Misseriya* csoporthoz tartozókat telepített le Abyei északi részén, hogy a szezonális migrációs időszakon túl állandó jelleggel a térségben tartózkodjanak. 2010 augusztusában például már 25 ezer új betelepülő lakott Abyei északi részén és 2011 második felében ez a szám már elérte a becsült 75 ezret.⁴⁸ Ez a folyamat csak rontott az Abyei térség helyzetén. Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 2018. évi Abyeiről szóló jelentése még mindig kb. 15 ezer *Ngok Dinka* csoporthoz tartozó kitelepítettéről számol be.⁴⁹

Míg a dél-szudáni kormány és a *Ngok Dinka* csoport elfogadta az AUHIP 2013. októberi népszavazással kapcsolatos javaslatát, a szudáni kormány és a *Humr Misseriya* vezetők ezt elutasították. Ezt követően több *Humr Misseriya* törzsi vezető jelentette be letelepedési szándékát, állandó lakóhellyel kapcsolatos igényét Abyeiben, így biztosítva teljes jogú részvételét a népszavazáson.⁵⁰ A szudáni kormány indoka a javaslat elutasításával kapcsolatosan az, hogy az AUHIP nem vette figyelembe a *Humr Misseriya* törzsi csoport életstílusát, és így „kedvezőtlen az állandó lakóhely fogalmát illetően”.⁵¹ Ez az egyik legnagyobb kihívás, ami meggátolja Abyei ügyében az előrehaladást.

A Humr Misseriya múltbeli tapasztalatán alapuló félelem

A CPA, Abyei jegyzőkönyv és a PCA jelentés megállapításai ellenére a *Humr Misseriya*, a CPA teljeskörű megvalósítása esetén, továbbra is legelőinek és a vízhez való hozzáférés elvesztésétől tart.⁵² Ez a félelem múltbeli tapasztalatokból ered, amikor is nehéz volt elválasztani a „hagyományos jogokat” a nemzeti politikától. Az Addisz-Abeba-i Egyezményt követően például több

⁴⁶ CRAZE: *i.m.*

⁴⁷ *More than a line...*

⁴⁸ CRAZE: *i.m.*

⁴⁹ ENSZ Biztonsági Tanács, a Főtitkár jelentése az Abyei helyzetről, 2018. április 3. L.: <<https://unisfa.unmissions.org/un-documents-unisfa>> és <<https://reliefweb.int/report/sudan/report-secretary-general-situation-abyei-s2019319-enar>> (letöltve: 2019. 06. 11.).

⁵⁰ RENDÓN-HSIAO: *i.m.*

⁵¹ *The Crisis in Abyei...*

⁵² JIMÉNEZ, Vanessa J.: Seeking Solutions to the Crisis in Abyei, Sudan, Public International Law & Policy Group (PILPG), May 2010.

összetűzésre került sor az akkori déli rendőrségi erők és a *Humr Misseriya* törzs között. A CPA után a *Humr Misseriya* panaszt emelt az SPLA/M általi üldözések ellen, mint például a legeltetési idővel kapcsolatos korlátozások, leszerelési követelések, valamint az adók kérdése, ami gyakran összetűzésekhez vezetett Unity és Warrap államok határánál.⁵³

Néhány területről azt jelentették, hogy a *Humr Misseriya* állattenyésztőket az SPLA 15 ezer szudáni font (3600 dollár) megfizetésére kötelezte; 2007-ben pedig szintén kényszerítették őket, hogy egy vagy két borjút SPLA katonának adjanak azért, hogy átléphessenek a déli területekre. Emellett 2008-ban a *Humr Misseriya* csoport szarvasmárháinak nagy része, mely a területen maradt, szenvedett a termőföld és a víz szűkössége miatt.⁵⁴ A 2012. december 14-én a Dinka vezetők és más helyi hatóságok részvételével megrendezett találkozó alkalmával is megtagadták a *Humr Misseriya* csoport belépését arra hivatkozva, hogy a terület nem rendelkezik a közös használathoz szükséges elegendő vízkészlettel, öszekapcsolva ezt a *Humr Misseriya* állattenyésztőkhöz társított biztonsági kihívásokkal.⁵⁵ A helyzet azóta sem változott érdemben.

Az olaj kérdése

Annak ellenére, hogy a PCA a legtöbb vitatott olajmezőt (Heglig és Bamboo) Abyein kívülre helyezte (azaz Kiir North északi részére), a szudáni kormány meg akarja őrizni Abyei jelenlegi és jövőbeli olajbevételeihez való hozzáférését.⁵⁶ Ezzel összefüggésben Joshua Craze úgy véli, hogy a közvetített politikai és gazdasági tényezőktől függetlenül a szudáni és dél-szudáni kormányok szemmel tartják mind a létező, mind a várható hasznot hozó olajbevételeket Abyei területén.⁵⁷ Egyfajta stratégiaként például a szudáni kormány a *Humr Misseriya* törzsi milíciákat a terület északi részén arra használta fel, hogy eltávolítsa a *Ngok Dinka* lakosokat és kiépítse az olajkészletek kiaknázásához vezető utat. Így függetlenül bármilyen jogi vagy politikai érveléstől, és az NPC újabb és újabb eszközeitől, hogy megbízott milíciákat használjon a területen, kimondható, hogy a szudáni kormány megfizeti a kellő árat, amennyiben a döntés veszélyezteti jövőbeli hozzáférését az olajhoz.⁵⁸

A fegyveres milíciák elburjánzása

A *Ngok Dinka* csoport szemszögéből a békét fenyegető elsődleges veszély a szudáni kormány által a *Misseriya* állattenyésztők számára biztosított fegyverek megléte.⁵⁹ A szudáni kormány taktikája annak érdekében, hogy meg-

⁵³ *More than a line...*

⁵⁴ CRAZE: *i.m.*

⁵⁵ *The Crisis in Abyei...*

⁵⁶ BELLONI: *i.m.*

⁵⁷ CRAZE: *i.m.*

⁵⁸ *Uo.*

⁵⁹ SAEED, Abdalbasit: *Challenges Facing Sudan after Referendum Day 2011. Persistent and Emerging Conflict in the North-South Borderline States*, Chr. Michelsen Institute (CMI), 2010.

akadályozza a PCA végrehajtását az, hogy – főként 2010 közepétől kezdve – aktívan toboroz a *Humr Misseriya* tagjai közül a milíciához. 2005 óta több mint egy tucat milíciái kiképzőtáborot hoztak létre Abyei északi határánál, az újonnan csatlakozó tagok havonta kb. 50 szudáni fontot (21 dollár) kapnak.⁶⁰ A pénzügyi ösztönzön kívül a szudáni kormány az új csatlakozókban azt a tudatot is elültette, hogy Abyei a *Humr Misseriya* csoportozhoz tartozik.⁶¹ Emellett a dél-szudáni kormány hivatalnokainak elmondása alapján a CPA létrejötte után 2005-ben a PDF-et átszervezték, felszerelték járművekkel, motorkerékpárokkal, 12.7 mm-es géppisztolyokkal, 82 mm-es aknavetőkkal, RPG-kel, tankelhárító fegyverekkel és kézfegyverekkel. A *Humr Misseriya* milíciák a SAF-től kaptak fegyvereket. Ezzel az összehangolt, kormány általi segítséggel képessé váltak arra, hogy letarolják Abyei városát és a környező falvakat (Todac, Tajalei, Maker, Wungok és Dungop).⁶²

Az identitás kérdése

Az identitás kérdései, főként a földhöz való ragaszkodás, alapvető jelentőségű annak magyarázatára, milyen módon fejezték ki a *Humr Misseriya* és a *Ngok Dinka* csoportok saját területi identitásukat és intézményi hűségüket. Mindkét csoport régóta lakott és dolgozott ezen a területen, így mindkettő erős erkölcsi követeléssel lép fel. Abyeihez érzelmileg is nagymértékben kötődnek vallási és kulturális jelentősége miatt, mely generációkon át formálta és megerősítette életmódjukat, illetve történelmük, legendáik, értékeik és hagyományaik jelentős részét alkotja. Azonban a sokoldalú történelmi, illetve jelenlegi tényezők miatt ezek az identitások és kötődések ellentétes hatást eredményeztek a két csoport kapcsolatában, mivel mindkét csoport Abyeire, mint kizárólagos területére tart igény.⁶³ Ez a felfogás vezetett az Abyeivel kapcsolatos megoldási javaslatok meghiúsulásához.

A hagyományos konfliktusrendezési módszerek elvetése

A *Humr Misseriya* és a *Ngok Dinka* csoport három évszázadon át osztották meg egymással Abyeit és a környező területeket, és a közöttük felmerülő viták többségét a szokások és hagyományok alapján rendezték. A CPA aláírása óta a *Humr Misseriya* és *Ngok Dinka* vezetők helyi szinten megpróbálták fenntartani a békét és megakadályozni a komolyabb konfliktusok kialakulását. Azonban ezeket az erőfeszítéseket nem hozták megfelelő módon nyilvánosságra, illetve a két kormány és a nemzetközi közösség nem igazán támogatta.⁶⁴ Pél-

⁶⁰ Small Arms Survey: *Armed Entities around Abyei*, Sudan Human Security Baseline Assessment (HSBA), Geneva, December 2010.

⁶¹ Uo.

⁶² CRAZE: *i.m.*

⁶³ MUNA: *i.m.*

⁶⁴ International Crisis Group: *Sudan's Comprehensive Peace Agreement: Beyond the Crisis. Africa Briefing N°50*. Brussels, 13 March 2008.

dául a szudáni és dél-szudáni kormányok voltak az egyedüliek, akik hivatalosan képviseltették magukat az ABC-ben, PCA-ban és AUHIP-ban, a marginalizáció érzését okozva főként a *Humr Misseriya* csoportnál⁶⁵.

Az állami vezetők politikai retorikája

Az Abyei területtel kapcsolatos kétoldalú politikai retorika megterhelte az északi-déli kapcsolatokat is. Omar al-Bashir, Szudán elnöke kitarzott amellett, hogy Abyei problémája nem oldható meg az arab *Humr Misseriya* nomádok népszavazáson való részvétele nélkül: „Azt állítjuk, határozottan és egyértelműen, hogy Abyei területén nem lesz népszavazás a *Humr Misseriya* csoport részvétele nélkül.”⁶⁶ Dél-Szudán elnöke, Salva Kiir Mayardit erre válaszul kifejtette, hogy Abyei a kilenc *Ngok Dinka* főhatalomhoz tartozik, és az északi kötődésű *Humr Misseriya* törzsnek semmilyen joga nincs a területhez, kivéve a vízhez való hozzáférést és a szarvasmarhák legeltetését. „Az igazság az, hogy Abyei hozzánk tartozik. Akár tetszik ez Omar al-Bashirnak, akár nem, egy nap Abyei újra Dél-Szudán része lesz.”⁶⁷ E narratívák alapján látható, hogy a vezetők állításai súlyosbították a fennálló helyzetet.

A helyreállítás kihívása

Mivel a *Humr Misseriya* milícia és a PDF 2011-ben lerombolta Abyei város és a környező települések nagy részét, bonyolultá vált a *Ngok Dinka* csoport területre való visszatérése. A terület bizonytalan politikai jövője, a biztonsági fenyegetések és az alapvető szolgáltatások hiánya miatt, szintén kicsi az esély a *Ngok Dinka* csoport visszatérésére a területre.⁶⁸

Lehetőségek a békére

A PCA döntés óta a szudáni kormány tárgyalási pozíciója láthatóan ugyanaz maradt, mégpedig, hogy a *Humr Misseriya* csoportnak teljeskörűen részt kell vennie az Abyei népszavazáson. Ez az álláspont teljesen ellentétes az Abyei jegyzőkönyv rendelkezésével (azaz, hogy a kilenc *Ngok Dinka* főhatalom, valamint a többi állandó lakos jogosult az Abyei népszavazáson való

⁶⁵ *The Crisis in Abyei...*

⁶⁶ Sudan's Bashir says no Abyei vote without Misseriya, *AFP*, 31 March 2011, <<http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5iYwSDpIq>> (letöltve: 2011. 10. 20.).

⁶⁷ South Sudan's Kiir talks tough on oil, Abyei, *Sudan Tribune*, 21 July 2011, <<http://www.sudantribune.com/South-Sudan-s-Kiir-talks-tough-on,39591>> (letöltve: 2011. 09. 11.).

⁶⁸ *The Crisis in Abyei...*

részvételre), a dél-szudáni kormány népszavazási tapasztalatával és a nemzetközi közösség érdekével. E nézetek alapján a szudáni kormány követelése, hogy a *Humr Misseriya* mint törzs részt kell vegyen a népszavazáson, gyakorlatilag nem lehetséges. Emiatt komoly megállapodásra van szükség a két kormány között a népszavazás kérdését illetően. Nem kétséges, hogy abban az esetben, ha a megállapodás nem tükrözi a közös érdekeket és az évszázados szokásjogot, valamint a *Humr Misseriya* és a *Ngok Dinka* etnikai csoportok hagyományait, a területen belüli és körüli fenntartható béke irányába tett erőfeszítések továbbra is meghiúsulnak.

A CPA és a PCA rendelkezés feltétel nélküli területhasználati jogot biztosított a *Humr Misseriya* bevándorlóknak mind a népszavazás előtt, mind azt követően. Azonban abban az esetben, ha a *Humr Misseriya* csoport továbbra is akadályoztatva lesz a dél-szudáni kormány fegyveres erői és egyes *Ngok Dinka* vezetők által a dél-szudáni belépést illetően, akkor ez további feszültséget okoz az Abyei legelők erőforrásaival kapcsolatosan. A jelenlegi gyakorlat alapján, amennyiben Abyei csatlakozik Dél-Szudánhoz, a *Humr Misseriya* csoport bezárva találhatja magát egy örökös kegyetlen konfliktusba a *Ngok Dinka* törzssel és az SPLA-val szemben. Fordítva viszont, ha a szudáni kormány és a *Humr Misseriya* elvetik az Abyei terület birtoklásával kapcsolatos szándékukat a területhasználati jogok érdekében, a fenntartható béke területen belüli és körüli lehetősége elérhetetlen lesz.

Hacsak a két Szudán nem köt szerződést a demilitarizált övezetre és a puha határokra vonatkozóan – mely lehetővé teszi az emberek számára a szabad átkelést, mely a két kormány jóhiszeműségén alapul oly módon, hogy nem küldenek megbízott milíciákat Abyei területére – akkor nehéz lesz fenntartható békét elérni a két ellentétes fél között. A dél-szudáni kormánynak szintén politikai döntés meghozatala által kellene bizonyítania elkötelezettségét délen a nomádok számára biztosítandó szarvasmarha-legeltetéshez és a vízhez való hozzáféréshez, például ennek megfelelő állami szabályozás vagy a nomád csoportok helyi szintű képviseletére felállított politikai tisztség vagy szerv létrehozásával.⁶⁹

Az AUHIP javaslata megpróbált felülkerekedni a megoldhatatlan helyzeten azáltal, hogy a népszavazáson való részvétellel kapcsolatos döntéshozatal jelentős részét az Afrikai Unió felé továbbította. Azonban a két fél eddig nem egyezett meg az Abyei népszavazás ügyét illetően. Az említett javaslat valójában úgy tűnik, hogy a dél-szudáni kormánynak és a *Ngok Dinka* csoportnak kedvez, mivel azt mutatja, hogy a *Humr Misseriya* pásztorok nem teljes jogú Abyei lakosok és így nem jogosultak a szavazásra. A PSC bejelentette, hogy amennyiben ez marad az uralkodó nézet, illetve ha nem születik meg egyezés az AUHIP végső javaslatáról, akkor véglegessé és jogilag kötelező

⁶⁹ HSIAO, Amanda: *Sudan-South Sudan Negotiations: Can They Meet the Deadline?* The Enough Project, 6 September 2012.

erejűvé emelik a javaslatot, és az ENSZ Biztonsági Tanácsának hozzájárulását kérelmezik.⁷⁰ Amennyiben ez megtörténik, az Afrikai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa intézkedéseket fogantozhat a szudáni kormány ellen annak érdekében, hogy a javaslattal kapcsolatos álláspontján változtasson. A felvázolt forgatókönyvből arra is lehet következtetni, hogy a javaslat Abyei Dél-Szudánhoz való csatlakozásának célját tükrözné a népszavazás által. Vitathatatlan, hogy ez meglelégedéssel töltené el a dél-szudáni kormányt és a *Ngok Dinka* csoportot; azonban a végrehajtási folyamatot csak finoman lehetne végigvinni, mivel a másik felet erről meg kellene győzni, illetve el kellene fogadtatni vele a javaslatot.

Ahogy a fentiekben kifejtettük, a CPA-t követően néhány kormányhú *Humr Misseriya* csoport már tartósan Abyei északi részén tartózkodott, ami stratégiai lépés volt a népszavazáson való részvételük érdekében, megváltoztatva ezzel a terület demográfiai összetételét. Az effajta manipulációk megakadályozására fontos a dél-kordofáni településeken regisztrált szavazók számának ellenőrzése, mely a 2008-as népszámláláskor Abyei részét képezte. Ez segíthet felmérni, hogy a 2008-as önmeghatározása alapján mely személyeket kellene bevonni a szavazásba, első lépésként.⁷¹

Az UNISFA segítségével 2012 júliusa és 2013 januárja között a 110 ezer kitelepített *Ngok Dinka* közül 21 667 személy tért vissza Abyei területére,⁷² azonban a korlátozott szociális szolgáltatásnyújtás, a helyi igazgatás, illetve a biztonság komoly hiánya miatt sok *Ngok Dinka* bizonytalanodott el a visszatérést illetően. Következésképpen, hacsak nem áll be javulás az említett területeket, illetve főként a biztonsági helyzetet illetően, Abyei területe nem lesz hivatogató a kitelepített *Ngok Dinka* csoportok vissztérésére nézve.

Abyei fenntartható békéje és biztonsága érdekében a két kormányhagynia, illetve bátorítania kellene a *Ngok Dinka* és *Humr Misseriya* közösséget és vallási vezetőiket, illetve a béketeremtő társadalmi szervezetek képviselőit (mindkét országból) arra, hogy megvitassák az Abyei területnek és környezetének biztonsági helyzetét. Ez a párbeszéd lehetővé tenné a közösségek számára, hogy a konfliktus közvetlen hagyatékaként jellemezhető sok problémára megoldást találjanak, beleértve a *Ngok Dinka* és *Humr Misseriya* csoport közötti határmenti kapcsolatok összeomlását. Emellett ez jelentős hozzáadott értékkel bírhat az Afrikai Unió és egyéb béketeremtő szervek átfogó erőfeszítéseikhez, mivel előmozdítja több alapvető kérdés napirendre tűzését, mint például a természeti erőforrások, a migráció és a határon átnyúló biztonsági vonatkozások ügyét.

⁷⁰ *The Crisis in Abyei...*

⁷¹ VERJEE, Aly: *Race Against Time: The countdown to the referendum*, The Rift Valley Institute, London, 2010.

⁷² *The Crisis in Abyei...*

Záró megjegyzések

A 2005-ben létrejött CPA értelmében a kilenc *Ngok Dinka* főhatalom tagjai, illetve az Abyei terület egyéb lakosai jogosultak a népszavazáson való részvételre, melyen arról szavaznak majd, hogy a terület Szudánhoz vagy Dél-Szudánhoz tartozzon-e. A népszavazás megtartására azonban egyelőre nem került sor a szudáni és dél-szudáni kormányok közötti nézeteltérés miatt. Habár a holtpontról való elmozdulás érdekében több erőfeszítést is tettek a szembenálló felek és az egyéb érdekeltek, a terület sokféle kihívása tovább bonyolítja a fenntartható megoldás megtalálását. Ezek a kihívások, többek között: a kölcsönösen erős kapcsolat egyrészt a szudáni kormány és a *Humr Misseriya*, másrészt az SPLM/A és a *Ngok Dinka* csoport között; a szavazók jogosultságát meghatározó feltételekkel kapcsolatos véleménykülönbség; a *Humr Misseriya* letelepedésével kapcsolatos ellentét; a jelenlegi és várható olajbevételek iránti vágy; a hagyományos konfliktusrendező mechanizmusok háttérbe szorítása; a kormányok politikai retorikája; és a biztonsági holtpont visszaállítása azok, melyek a békefolyamat előrehaladását rendkívül bonyolulttá teszik. Emellett az SPLA dél-szudáni üldözéseivel kapcsolatos múltbeli tapasztalatok miatt a nomád *Humr Misseriya* csoport tagjai továbbra is attól tartanak, hogy a CPA teljeskörű végrehajtása esetén elveszítik a legeltetéshez és a vízhasználathoz való jogukat. Említenünk sem kell, hogy az AUHIP által 2012 szeptemberében benyújtott javaslat kompromisszumos megoldást javasol az Abyei átfogó válság befejezése érdekében, mely a két ország számára további tárgyalások folytatását írja elő. Ennek ellenére azonban eddig hatékony előrelépés nem történt.

(Fordította: Varga Csilla)